5 bani exemplarul. - Anul XXXII. - N-rul 255 ICGB Marți 16 Septembrie 1914

ABONAMENTE
ROMÂNIA STRĂINĂTATE
Lei Lei
4.65 3 lunĭ 10.-
8.15 6 lunĭ 20.-
18.- Un an 40.-

UNIVERSUL

CELE DIN URMĂ STIRI DIN LUMEA ÎNTREAGĂ
TELEGRAFICE ȘI TELEFONICE

ANUNCIURI
PAGINA III
linia corp. 7 Bani 30
idem pag. IV „ 40
Inserții și reclame 3,60 linia
Anunturi sau informațiunĭ mortuare după mărime dela 80—150 leĭ

Fondator : LUIGI CAZZAVILLAN

Redacția și Administrația: — Bucureștĭ — 11, Brezoianu, 11.

Cuvinte către Romîni

de D-l Ioan Frunză, fost deputat

Cine este d-l Ioan Frunză ?

de Profesorul N. BASILESCU
dela Universitatea din București, Deputat

D-l *Ion Frunză* este un pseudonim, — el este autorul anonim al uneĭ micĭ broșurĭ intitulată „*Pentru lămurirea situațieĭ*", — „**Cuvinte către Românĭ !**" apărută la 15 August a. c., adică, în toiul evenimentelor marĭ și grave ce România și întreg neamul românesc trăesc azĭ.

Această broșură a fost distribuită gratuit cu profusiune, — prin tribunale, etc. până și în cazărmĭ, — cu o profusiune ce indică din partea *editoruluĭ* eĭ voința de a face să triumfe ideile cuprinse întrânsa în toate straturile poporuluĭ și neamuluĭ românesc.

Arareorĭ am citit un factum maĭ înveninat, maĭ răutăcios și maĭ ipocrit ca această broșură.

Pentru ca opiniunea publică să-șĭ facă o judecată dreaptă este destul să dau încheerea eĭ :

România trebue să lupte alăturĭ cu Germania și Austria în potriva Rusieĭ, — în scop de a face să triumfe germanismul și austro-maghiarismul.

România să rămână în granițele eĭ actuale,— Neamul românesc să renunțe la întruparea luĭ sub un sceptru național.

„Să stăm *neclintițĭ* pe calea politică, pe care am umblat cu pace și cu atâta spor 35 de anĭ !" — adică în robia alianțeĭ austro-maghiare și în dependența financiară și economică a Germanieĭ.

„Nu. România nu poate merge cu Rusia pentru a înfrânge pe germanĭ !"

Anonimul autor nu adaogă într'adins — pentru că ar fi fost prea isbitor, — „și *pe Austro-Ungaria*", — deși înfrângerea uneia este înfrângerea celeĭlalte, și vice-versa, victoria Germanieĭ este victoria Austro-Ungarieĭ.

In termenĭ proprii,d-l Ion Frunză ne spune verde să mergem cu Germania și cu Austro-Ungaria în contra Rusieĭ, — și să renunțăm, — să abdicăm la idealul nostru național — la chimera noastră națională — de a vedea pe toțĭ româniĭ la olaltă.

„România" să se consoleze și să se mulțumească a „rămâne stăpână nu numaĭ pe pământul eĭ străbun (!), dar și pe misiunea (!) eĭ istorică, — de două orĭ milenară : de a-șĭ desvolta cultura eĭ latină reînviată, scăpată din înnecul slav ; de a fi „*Sentinela Romană*" a cultureĭ apusene la Carpațĭ, la Nistru și la Marea Neagră, — în potriva invazieĭ barbarieĭ asiatice".

D-l Ion Frunză este orĭ un mare șarlatan, un trădător de neam, — un vândut ungurilor, un agent provocător al lor, — orĭ un nenorocit, atins de mania slavophobismuluĭ.

Dacă reciteștĭ însă cu atențiune broșura luĭ lucrată cu mare meșteșug, te convingĭ repede că el este un Iuda, un vânzător, un trădător al neamuluĭ luĭ, — dacă cu adevărat el este român!

Slavophobia luĭ este prefăcută, —ea îĭ servă numaĭ de antitesă, — în contra acelora ce s'ar aviza a fi maghiarophobĭ.

In alte vremurĭ, orice român, — din orice unghiu al pământuluĭ românesc, — căruia el, ar fi trimes broșura luĭ, ar fi aruncat-o cu desgust, — și nicĭ noĭ nu ne-am pierde timpul cu examenul eĭ, — în împrejurările actuale ea deșteaptă însă un interes capital, viu și urgent, — și evocă o datorie de a nu lăsa ca veninul strecurat din ea să se infiltreze în masele populare și să-l falsifice judecata și sentimentele.

Când un român își asumă onoarea de a vorbi „*către Românĭ*", — și o face cu chipul de autoritate cu care d-l Ion Frunză are pretenția să o facă, trebue, — este dator, — să lapede masca anonimuluĭ, să se dea în vileag,— Poporul român, — toțĭ româniĭ să vază hidoasa luĭ față și spurcatul luĭ suflet : să aibă curajul de a primi în public răsplata mișelieĭ și trădăreĭ luĭ.

Lașitatea luĭ este dovada rușineĭ ce acoperă fapta luĭ : este mărturisirea păcatuluĭ ce el comite către România, ce-l adăpostește și către Neamul românesc din care el pretinde că face parte.

Vaĭ ! Amar luĭ ! în ziua când masca luĭ va cădea : locul luĭ nu va maĭ fi printre noĭ !

Dacă Poporul român s'ar fi luat după sfatul d-luĭ Ion Frunză și ar fi ridicat armele în potriva Rusieĭ, — Moldova, cum îmĭ zicea un bătrân bărbat de stat, nu ar maĭ exista, iar Muntenia ar fi fost teatrul războiuluĭ oriental, — Austro-Ungaria bătută, precum este, incapabilă să ne dea verĭ-un ajutor, — mica Românie ar fi fost ștearsă de pe harta Lumeĭ !

Dacă ura în potriva Rusieĭ va încleșta încă spada în mâinile noastre, — visul nostru pe vecĭ de a deveni o Românie Mare, — capabilă a trăi prin ea singură și a înfrunta toate furtunele de orĭ unde ar veni ele, s'ar duce aevea, — România ar rămânea tot o mică țărișoară trăind prin grația vecinilor eĭ, — saŭ murind prin voința lor, — „România" trans-carpatină ar deveni în scurtă vreme slavă saŭ maghiară, — opera de desnaționalizare a eĭ ar merge cu pașĭ cu atât maĭ repezĭ cu cât ea s'ar convinge că întregirea eĭ este o *chimeră !* în vecĭ irealizabilă.

Dacă, însă, Poporul român trage spada, trece munțiĭ, pune stăpânire pe „pământul luĭ străbun", — devine el stăpân, — și stăpân absolut și exclusiv, al destinelor luĭ, — fără amestecul unguruluĭ saŭ muscaluluĭ, — atuncĭ, cu adevărat, el va fi în măsură să îndeplinească „misiunea luĭ istorică", — să fie o „*Sentinelă Română*" a cultureĭ apusene la Carpațĭ, la Nistru și la Marea Neagră".

Această întregire a „Românieĭ". — această Românie Mare de la Tisa până la Marea Neagră, d-l Ion Frunză nu o voește, — cu nicĭ un preț, — el îĭ preferă „România" îmbucătățită sub jug strein, — și printre aceste frânturĭ, idealul luĭ îl formează „*partea din neamul nostru care acum se află sub stăpânirea ungurilor !*"

Dar este timpul să reluăm în detaliu argumentația falacioasă a d-luĭ Ion Frunză și să arătăm opiniuneĭ publice toată oroarea eĭ.

RAZBOIUL

de N. N. HARJEU

Secolul al XX-lea, prin războiul actual, înregistrează cea maĭ mare catastrofă pe care a avut-o omenirea până în prezent, — zic până în prezent numaĭ, deoarece viitorul, care va aduce cu el mașinĭ maĭ perfecționate din zi în zi pentru distrugerea omuluĭ, ne rezervă — *cât va fi lumea și pământul* — catastrofe din ce în ce maĭ spăimântătoare.

Ele sunt *fireștĭ*, și nu vor putea fi înlăturate cu nimic în lumea aceasta, întocmaĭ cum nu se pot opri vulcaniĭ, cutremurele de pământ, cicloniĭ și trăznetul, și fabricile de tunurĭ, puștĭ, săbiĭ, ghiulele și gloanțe se vor înmulți împreună cu școlile militare, unde se învață sistematic modul de distrugere al acestuĭ animal teribil și veșnic nemulțumit care ne numește: *Om*.

Căcĭ, într'adevăr, dintre toate animalele, numaĭ el, Omul, este cel maĭ protejat, cel maĭ bine păzit și cel maĭ puțin expus la pieire dintre toate ființele de pe suprafața globuluĭ; s'ar putea spune că prin mintea luĭ, prin știință, prin legĭ, lucrează tocmaĭ *contra naturiĭ*, contra luĭ Dumnezeŭ, adică caută să-șĭ rezerve *un plus* de viață față de celelalte animale, la care n'are nicĭ-un drept.

Statisticile înregistrează anual milioane de suflete în plus pe suprafața pământuluĭ, carĭ toate cer pâine, aur, pământ și o viață cât maĭ îndestulătoare.

Si întocmaĭ ca și în trecut, în timpurile primitive, după cum familiile se luptaŭ între ele pentru o bucată de pământ cu rod, pentru un pom încărcat cu fructe saŭ pentru un animal care le-a căzut pradă, așa și azĭ statele, când isvoarele de existență nu le maĭ ajung, caută, forțate de instinctul de conservare, lărgirea teritoriilor în dauna vecinuluĭ, care lărgire, fatalmente, aduce lupta, războiul.

Erĭ vorbeaŭ piatra, sulița și arcul: azĭ vorbesc tunul, pușca și sabia,—gradare făcută de însușĭ Dumnezeu după cum vedem în raport direct cu civilizația pentru stabilirea *echilibruluĭ natural*, pe care omul, prin civilizație, pare a-l distruge.

Decĭ, după cum am maĭ spus, războiul este un ce *firesc*, natural, și nicĭ un geniu și nicĭ toată omenirea la un loc dacă s'ar asocia, nu va putea să dea deslegare acesteĭ probleme ca pacea să fie veșnic pe pământ.

Războaele rămân supapele de siguranță ale popoarelor. Trebue să ne obișnuim — *și este o datorie* — a le privi cu fruntea sus și senină. Fără ele nu putem trăi, după cum nu putem exista fără cap, inimă, plămânĭ și toate organele care ne formează și care toate nu sunt create decât pentru luptă și pentru *a fi* o clipă pe pământ — de ce? cine poate spune?

Munca și toată cugetarea pusă în serviciul păciĭ — ne-o spun chiar secolele — o putem socoti ca pierdută pentru veșnicie. Palatul dela Haga, după cum i-am spus anul trecut la New-York luĭ Roosewelt și luĭ Carnegie, cuprinde'n el un vis frumos, care pentru că este așa de frumos, nu se va putea realiza, vaĭ! nicĭodată.

◆ **Pentru orice reclamațiunĭ saŭ schimbărĭ de adrese, d-niĭ abonațĭ sunt rugațĭ a atașa și una din benzile cu care primesc ziarul ; contrar, reclamațiunea saŭ schimbarea de adresă nu vor fi rezolvate.**

Noui știri de pe teatrul războiuluĭ european

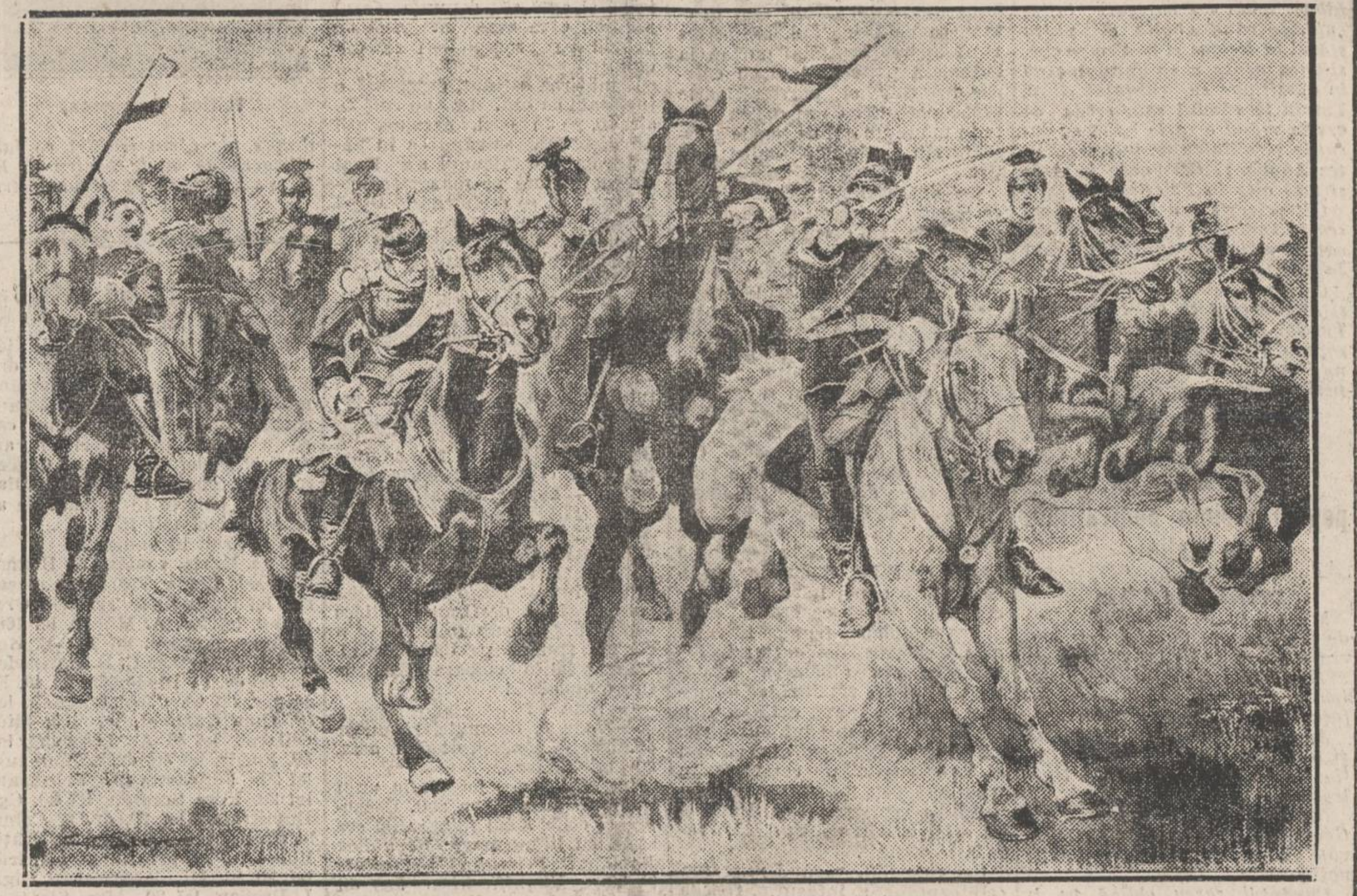

ATACUL ULANILOR

Luptele de pe frontul austro-rus

Petrograd, 13.— ***Comunicatul mareluĭ stat major zice: In regiunile Sopotskin Druskenniki, trupele ruseștĭ au început în ziua de 12 Sept. o luptă în contra germanilor.***

Armata austriacă se retrage spre vest, întrebuințând în modul cel maĭ larg căile ferate care conduc spre Cracovia.

După ce au înfrânt două regimente de honvezĭ, trupele ruseștĭ au ocupat Turka. (Westnik). (A. R.)

Ofensiva armatelor aliate în Franța

Roma, 12 (sosită 13). — ***După știrile primite din Paris despre operațiunile dela Aisne, francezĭĭ ar fi ocupat linia la Nord de Ribocourt până la Peronne și trupele engleze au atacat armata generaluluĭ von Kluck în direcțiunea Laon; lupta ar continua încă. (A. T. Italiană).***

Coloniile engleze și războiul european

Londra, 12 (sosită 13). — *Numeroasele telegrame primite din coloniĭ arată că pierderea celor treĭ crucișătoare din zilele trecute nu a făcut decât să întărească hotărîrea exprimată de maĭ înainte în întregul imperiu, de a urma lupta înainte până la rezultatul satisfăcător.*

Urmând pilda dată de Canada Noua Zelandă a hotărît să trimeată în fiecare lună trupe nouĭ spre a umplea lipsurile din contingentul săŭ.

In Africa de sud, generalul Botha a primit un răspuns de relevat în urma apeluluĭ săŭ la voluntarĭ pentru a înființa un corp de operație în contra coloniei germane din Africa de sud-vest: numărul oamenilor e de acum asigurat și elementul olandez e larg reprezentat. Hotărîrea generaluluĭ Botha de a lua el însușĭ comandamentul corpuluĭ expedițional a pricinuit pretutindenĭ în Africa de sud un entuziasm intens. (Reuter).

Un Zeppelin bombardează Ostenda

Londra, 12 (sosită 13) ora 3 și 25 dim. — O depeșă din Ostenda, cu data de 11 zice că un balon Zeppelin a trecut deasupra orașuluĭ, spre seară, și a aruncat treĭ bombe care aŭ pricinuit pagube neînsemnate, omorând numaĭ un câine. (Reuter). (A. R.)

Max Gorki în războĭ

Berlin, 13. — **O telegramă din Stokholm anunță că, poetul rus Maxim Gorki, luptă ca voluntar în armata rusească din Galiția**

Anglia e sigură de succesul final

— Declarațiile lorduluĭ Churchill —

Londra, 12 (sos. 13). (Oficial). **D. Churchill, într'o recentă convorbire cu corespondentul unuĭ ziar italian a spus că, deși nicĭ o luptă hotărîtoare nu a avut loc până acum cu flota germană, marina britanică se bucură de stăpânirea mărilor ca și cum marina germană nicĭ n'ar exista. Gura fluviuluĭ german Elba a fost strâns blocat și, pe când comerțul german a încetat peste mărĭ, și nu maĭ are mijloace să se aprovizioneze, importul și exportul englez maĭ continuă fără nicĭ o întrerupere și zecĭ de miĭ de oamenĭ aŭ fost aduși în Anglia și Franța de prin mările cele maĭ depărtate, în cea maĭ mare siguranță.**

Suntem siguri de succesul final și vom sacrifica ultimul pol și ultimul om în acest scop. Din cauza vitejieĭ extraordinare a armateĭ franceze și a pregătireĭ atât de repede a armatelor ruseștĭ, precum și a energieĭ și a îndrăzneleĭ sârbilor, situația la finele primeĭ lunĭ e cu mult maĭ favorabilă decât era de așteptat.

Pe baza predominențeĭ navale de 2 pentru 1, programul actual de construcțiunĭ navale ne va da într'un an o superioritate și maĭ mare înzestrându-ne cu vapoarele cele maĭ puternice până acum.

Germania pare a fi făcut până acum tot ce putea să facă; din contra, Rusia și Anglia abia aŭ început să arate forțele lor, și după șease lunĭ, *vor fi un milion de englezĭ* **pe linia de foc, oamenĭ veniți din toate părțile lumeĭ.**

Puterea navală engleză trebue să stabilească harta Europeĭ după granițele naționale, să elibereze neamurile, să restaureze integritatea națiunilor și să permită o perioadă de liniște după o așa de mare tensiune a armamentelor. (A. R.)

Propunerea făcută Belgiei de Germania

Roma, 12 (sosită 13). — **Ziarele primesc din Londra știrea că din Anvers se afirmă că Germania ar fi propus belgienilor retragerea trupelor de ocupațiune din Belgia, cu condițiunea ca să li se lase liberă comunicațiunea cu armata germană din Franța. Propunerea a fost respinsă de guvernul belgian. (A. T. I.)**

Duel de artilerie între sârbi și austriaci

T.-Severin, 13. — **Astăzĭ după amiază a început un viŭ duel de artilerie între sârbĭ și austriacĭ, între punctele Tekia și Orșova.**

In momentul când telegrafiez duelul urmează cu înverșunare.

Se așteaptă sosirea în localitate a echipeĭ de doctorĭ și farmaciștĭ rușĭ, carĭ cu un remorcher românesc vor merge în Serbia prin punctul Prahovo.

Portul Friedrich Wilhelm ocupat de trupele australiene

Londra, 12 (sosită 13). — ***Admiralitatea britanică anunță că orașul și portul din Friedrich-Wilhelm, sediul guvernuluĭ colonieĭ germane „Kaiser-Wilhelm Land" din Guinea Nouă, au fost ocupate de trupele australiene, fără nicĭ o opunere. Forțele armate dușmane par a fi fost concentrate la Horbertshohe unde au fost nimicite. Steagul englez a fost înălțat la Friedrich-Wilhelm și o garnizoană a fost instalată acolo. (A. R.)***

Bombardarea catedraleĭ din Reims

Petrograd, 13, (orele 12 și 10).—***Germaniĭ au reînceput bombardarea catedraleĭ din Reims. (A. R.)***

Germaniĭ desmint victoria rușilor

Berlin, 13. — **Știrea publicată de ziarele pariziene spunând că armata rusească comandată de generalul Rennenkampf ar fi înaintat în mod victorios și ar fi reocupat Soldau, e un neadevăr. (Wolffbureau). (A. R.)**

O escadră în direcția trecătoareĭ Sund

Petrograd, 13. — **O telegramă din Londra anunță că o escadră compusă din 30 unitățĭ, de naționalitate necunoscută a fost semnalată în direcția trecătoareĭ Sund. (Westnik) (A. R.)**

Atacul Verdun-uluĭ întrerupt

Roma, 12 (sosită 13). — **Ziarul „Giornale d'Italia" primește din Paris știrea că atacurile germane la Verdun, care continuă de patru zile, par a se fi întrerupt erĭ. (A. T. I.)**

Cazaciĭ fac pogromurĭ

— DIN ISVOR AUSTRIAC —

Cracovia, 13. — *Ziarul „Naprzod" anunță din Cholm: Cazaciĭ carĭ aŭ pătruns aicĭ, s'aŭ rugat de ofițeriĭ lor să le permită a face pogromurĭ.*

La început, ofițeriĭ aŭ refuzat; maĭ târziŭ însă, în urma insistențeĭ cazacilor, le-a acordat o jumătate de oră, ca să facă pogromurĭ.

Un vapor englez scufundat de germani

Berlin, 13. — **Ziarele anunță, că crucișătorul auxiliar german „Kronprinz Wilhelm" în drumul săŭ spre New-York a scufundat vaporul englez „Indian Prince".**

Aprovizionarea armateĭ germane în Franța

Roma, 12 (sosită 13). — **Ziarul „Messaggero" primește din Paris știrea că aprovizionarea armateĭ germane dela Oise ar fi devenit dificilă. (A. T. I.)**

Alt Zeppelin deasupra Anvers-uluĭ

Rotterdam, 13.—*Alaltăerĭ noapte a apărut iarășĭ un Zeppelin asupra orașuluĭ Anvers.*

Stiri din sursă rusă

Petrograd, 13.— *Polonul Retinger a primit dela ministerul de externe englez o scrisoare, spunând : Britania mare aprobă apelul adresat de către generalisimul rus polonilor.*

✠

— Presa engleză face comentariĭ foarte favorabile ultimuluĭ discurs al ministruluĭ Churchill, spunând că desmebrarea Austro-Ungarieĭ va fi baza reîntregireĭ naționalităților.

✠

— „Times" vorbind de succesele rușilor în Galiția zice: amiciĭ noștri datoresc victoriile lor erorilor de strategie germană.

✠

— Guvernul german a suspendat maĭ multe ziare din Berlin, care au dezvăluit retragerea germanilor din Franța.

✠

— In Marea de Marmara sunt concentrate vapoare germane care au fost adaptate transporturilor de trupe turceștĭ.

✠

— Fostul președinte al Statelor Unite, d. Roosevelt a declarat că purtarea germanilor în Belgia cere răzbunare.

✠

— Presa slavă din Viena nu scrie nicĭ un cuvânt asupra situațieĭ. Grâul și secara s'aŭ scumpit foarte mult în Austro-Ungaria.

In Austro-Ungaria e lipsă de echipament, de medicĭ și de vată pentru fabricarea explozivelor.

✠

— Statul major austro-ungar a maĭ stăruit în cererea sa de a obține ajutoare germane în scop de a-șĭ apăra capitala.

✠

— Mitropolitul unit din Lemberg, contele Szeptitsky, a fost transportat la Nijni-Novgorod. (Westnik). (A. R.)

Opt profesori universitari din Egipt arestațĭ

Constantinopol, 13. — **Guvernul englez din Egipt a dat ordin să fie arestațĭ opt profesorĭ de teologie de la universitatea El. Asari, sub bănuiala că aŭ sprijinit o mișcare ostilă Anglieĭ.**

OLANDA OPREȘTE TRECEREA PRIN ȚARA A ZIARELOR ENGLEZE

Haga, 13. — Guvernul olandez a interzis trecerea prin Olanda ziarelor engleze pentru Europa.

Tribuna militară

Noțiuni asupra flotelor de războĭ. — Considerațiuni asupra marineĭ de războĭ germane

(Extras din „Die deutsche Land- und Seemacht" de Rabenau)

Inainte de a vorbi în mod maĭ detaliat asupra operațiunilor pe mare a flotelor beligerante în actualul războĭ, este absolut necesar a da câteva deslușirĭ privitoare la marina de războĭ.

1. *Carĭ sunt problemele ce revin armateĭ și marineĭ în timp de războĭ ?*

Când cearta dintre două state nu poate fi aplanată prin negocierĭ diplomatice, deciziunea urmează a fi căutată prin puterea armată, făcând războĭ.

Războiul se termină numaĭ când armatele unuia din adversarĭ sunt sdrobite și când mijloacele sale de rezistență sunt sleite așa de mult în cât e nevoit a se pleca în fața voințeĭ învingătoruluĭ.

Puterea armată a unuĭ stat coprinde două marĭ elemente : *armata de uscat*, sau armata propriu zisă și *marina de războĭ*.

Armata de uscat trebue să se silească a purta războiul pe teritoriul inamic. Numaĭ așa, pot fi complect întrebuințate toate resursele proprieĭ țărĭ și a le întrebuința pe acele ale dușmanuluĭ din ținuturile ocupate.

Marina trebue să nimicească puterea navală a adversaruluĭ și să obțină domnia măreĭ. Prin aceasta litoralul patrieĭ este prezervat de orice atac inamic și se asigură reaprovizionarea țăriĭ cu resurse de orice natură pe mare. O puternică și numeroasă flotă poate purta războiul pe litoralul inamic și a-ĭ tăia complect importantele căĭ de reaprovizionare de pe mare.

Ea apără flota națională de comerț și întregul comerț transmaritim de orice împedecare și produce adversaruluĭ prin capturarea vaselor luĭ de comerț sau interzicerea comunicațiilor maritime pierderĭ incalculabile. In fine ea apără posesiunile transmaritime de atacurile sau stăpânirea adversaruluĭ, în timp ce tot marina de războĭ poate intra în posesiunea coloniilor inamiculuĭ.

2. *Câte felurĭ de vase de războĭ sunt necesare uneĭ marine ?*

Marinele marilor state coprind :

A. Vase de linie; B. Crucișătoare; C. Torpiloare; D. Apărătoare cuirasate de coastă; E. Canoniere; F. Submarine; G. Vase de școală; H. Vase speciale; I. Vase auxiliare, K. Hidroaeroplane.

A. *Vasele de linie* sunt prin excelență vase de luptă. Având cele maĭ bune arme defensive și ofensive, ele sunt imediat gata de luptă fie contra oricăruĭ fel de vas inamic, fie pentru a bombarda cetățile de coastă.

Fiecare vas de linie are maĭ multe (4—12) tunurĭ de cel maĭ mare calibru (de la 24 c. m. în sus) cu carĭ trag obuze de ruptură (de oțel cromat sau oțel-nichel) la distanțe sub 2.000 m. contra celor maĭ puternice cuirasamente, sau obuze brizante până la 8000 m. contra vaselor cu cuirasamente maĭ ușoare.

Vasele de luptă maĭ au tunurĭ cu tragere repede de calibru mijlociu (15—17 c. m.), destinate a da massa de focurĭ contra floteĭ inamice.

In fine aceste vase de luptă maĭ au un mare număr de tunurĭ cu tragere repede de calibru sub 10 c. m., întrebuințate contra echipagiilor sau trupelor de pe coastă inamice sau pentru a contracara atacul torpiloarelor.

Ele maĭ au sub linia de plutire tuburĭ aruncătoare de torpile. *Torpila* este o mină de mare având forma uneĭ țigărĭ de foĭ, cu diametru 35—50 cm., lungă de 5—9 metri.

Ea este aruncată din tub prin aer comprimat și apoĭ se mișcă printr'un dispozitiv propriu aflat în interiorul eĭ, acționat prin aer comprimat. Torpila poate merge peste 6000 m. Când se izbește de un corp tare, încărcătura de exploziv de peste 90 kgr. aflată în interiorul eĭ se aprinde, grație unuĭ dispozitiv de detonare. Dacă izbește prin urmare un vas, îĭ poate produce o spărtură, prin care năvălind apa îl poate scufunda.

Vasele moderne au însă pompe pentru evacuarea apeĭ, și fundurile duble și compartimentate, astfel că explozia este oare cum localizată. Alte vase maĭ au plase, carĭ țin la oarecare distanță torpilele inamice.

Contra loviturilor artilerieĭ inamice, vasele de linie au o cuirasă, care învălue părțile lor vitale (mașinile, personalul de serviciu și armamentul de luptă cu magaziile de pulbere). Acoperișul acestuĭ enorm cheson are o grosime până la 75 mm., laturile sunt de 300 mm. grosime și 2 jum. lățime și sunt făcute din oțel-nikel, în fine turelele tunurilor si elementele de comandă (telegrafele dela mașinĭ și tunurĭ, tuburile port-voce etc.) sunt acoperite cu plăcĭ de cuirasă de 250-280 mm.; cazematele aŭ cuirasamente maĭ ușoare. Aceste grosimĭ nu sunt uniforme. Ele sunt atinse numaĭ în punctele cele maĭ importante.

Se cere vaselor de luptă o mare capacitate de manevră, pentru a se putea mișca repede și sigur când sunt întrunite în escadră.

Viteza celor maĭ noĭ vase este de 20—22 mile pe oră saŭ 37-40,7 kilometri. La viteza de 10 mile, vasele de linie pot merge 5000 mile cu aprovizionarea normală de cărbunĭ. Aceasta se numește *viteză comercială* saŭ economică.

Când viteza e maĭ mare, consumarea de cărbunĭ crește considerabil și e nevoe de a dispune de vase auxiliare cu cărbunĭ saŭ de stațiunĭ fixe de cărbunĭ.

Lungimea unuĭ vas de linie este 120—170 m., lățimea 20—28; adâncimea sub linia de plutire 8 m., deplasamentul este de 13.200—24700 tone. Garnizoana unuĭ astfel de vas este de 650—1100 oamenĭ.

Germania dispunea la începutul războiuluĭ de 36 vase de linie, dintre carĭ 3 terminate anul acesta, aveaŭ câte 8 tunurĭ de 38 cm.

B. *Crucișătoarele* aŭ la flotă de îndeplinit același rol pe care-l are cavaleria la armate.

Ele merg înaintea floteĭ vaselor de linie, caută flota adversă, recunoaște tăria eĭ, ține contactul cu ea și trimite știrĭ proprieĭ flote. Cum ele trebue să meargă marĭ distanțe, multă vreme și cu mare viteză, trebuesc astfel construite ca să poată aduce o mare provizie de cărbunĭ și în același timp să aibă și mijloace suficiente de luptă și de protecție.

După cum sunt armate numaĭ cu tunurĭ de calibru mijlociu și mic saŭ că aŭ și tunurĭ grele de 21 cm. calibru, ele se numesc crucișătoare *micĭ* sau *marĭ*.

Din punctul de vedere al organizăreĭ lor defensive, se disting.

a) *Crucișătoare micĭ neprotejate*, carĭ nu se maĭ construesc azĭ; b) *crucișătoare micĭ protejate*, cu o cuirasă de 25 — 100 mm. de oțel-nichel, care acoperă părțile cele maĭ importante.

Cele maĭ noĭ modele au deplasament de 3000—5000 tone, lungimea 110—140 m., lățimea 13 m., calează 5 m.; garnizoana 250—360 oamenĭ.

c) *Marĭ crucișătoare protejate*, aŭ învelitoarea de 100 mm. grosime, în fine tunurile, turnurile de comandă, depozitele de munițiĭ și cazematele sunt cuirasate. Aŭ garnizoana de 470 oamenĭ, nu se maĭ construesc, având o slabă valoare de luptă.

d) *Crucișătoare cuirasate.* Ele maĭ aŭ și laturile protejate cu o cuirasă, care la mijlocul vasuluĭ are 100—150 mm. grosime și 2 jum. în înălțime. Tunurile sunt puse în turele sau cazemate, cuirasate, turnurile de comandă și protejate marĭ, 36 crcișătoare depozitele de munițiunĭ cuirasate, (până la 200 mm. Aceste vase sunt ca valoare apropiate de cuirasate (vase de linie), dar se deosebesc de ele prin cuirasarea și armarea maĭ slabă, aŭ însă viteză și rază de navigațiune maĭ marĭ.

Germaniĭ aveaŭ la începutul războiuluĭ 12 crucișăt.-cuirasate, (între acestea este și *Goeben* cu 23000 tone deplasament, 28.5 mile viteză, 2 mitraliere și următoarele tunurĭ : 10 de 28 cm., 12 de 1013 oamenĭ garnizoană, 186 m. lungime, 29.5 lățime, 8,2 calaj, 15 cm., 12 de 8,8 cm. și 4 tuburĭ protejate micĭ (între acestea este și *Breslau* cu 136 m. lungime, 13,3 lățime, 5.1 calaj, 4550 tone deplasament, viteză 26.75 mile, garnizoană 373 oamenĭ, armament, tunurĭ : 12 de 10,5 cm., 4 de 5.2 cm., 4 mitraliere, 2 tuburĭ aruncă- torpile).

(Urmarea și sfârșitul în cronica următoare)

Vegetius

Pântecile armatelor în campanie

Chestiunea proviziunilor este lucru vital pentru armatele în campanie. Multe bătăĭ aŭ fost pierdute din cauza hraneĭ neîndestulătoare a trupelor.

Un ziar american s'a apucat să calculeze ce reprezintă aproximativ merindele necesare luptătorilor din războiul actual.

A luat ca bază tainul de pe fiecare zi al soldatuluĭ german. Plecând de la acele cifre, stabilește că armata germană singură trebue să consume pe săptămână :

27.300.000 kgr. de pâine ;
7.278.000 kgr. de carne ;
54.600.000 kgr. de cartofĭ ;
912.000 kgr. de sare ;
912.000 kgr. de cafea ;
620.000 kgr. de zahăr.

Ca să dea o idee de fantastica consumațiune, confratele a concentrat principalele elemente într'un singur bloc. Astfel, cele 27.300.000 kgr. de pâine ar reprezinta o pâine colosală, care ar fi lungă de 120 metri : carnea ar face o halcă lungă de 55 metri și lată de 25 ; cele 54 milioane de chilo de cartofĭ ar avea nevoie de un sac înalt de 56 metri, și așa maĭ încolo.

S'ar găsi cifre analoage și pentru celelalte armate beligerante, proporțional cu efectivele lor.

In ce privește cheltuelile corespunzătoare pentru totalul tuturor armatelor acum în luptă, e greŭ de evaluat fie chiar și aproximativ.

Confratele american totușĭ dă asupra acestuĭ subiect, cifre care, deși formidabile, nu sunt poate exagerate. Astfel, dânsul crede că astfel de hrană costă, pe zi, 93.750.000 francĭ, la care trebue să se maĭ adaoge 21 de **milioane pentru cheltuelĭ de transport, adică un total general de 114.750.000 francĭ pe zi**